

גבי עדין - המחלקה לבקר, שה"מ

במה עדיף להגמיע יונקים? מבקבוק? מדלי עם פטמה או מדלי פתוח?

מאחר ולא נמצא הבדל בכל הפרמטרים הקשורים לעקה ולתוספת המשקל עד גמילה בין השיטות, נראה ששיטת ההגמעה תלויה בעיקר בנוחות העובד. בכל שיטה שתבחרו, חשוב להקפיד על שגרת עבודה נכונה, הזנה בהתאם לפרוטוקול, ניקיון וחיטוי הכלים. ד"ר גבי עדין, ממ"ר יונקים בשה"מ, עומד על העקרונות בהגמעת יונקים

חשוב שעובד ביונקיה יבחן היטב את היתרונות והחסרונות בהגמעה מבקבוק עם פטמה (או דלי עם פטמה) לעומת הגמעה חופשית מדלי פתוח.

נראה שבאופן טבעי, יונקים יעדיפו למצוץ מפטמה, זהו דחף מובנה אשר בא לידי ביטוי בד"כ בתום שתיית החלב. קיימת תשוקה אינסטינקטית למציצת פטמות בין עגלות החיות יחד בקבוצה, לתופעה זו יש השלכות קליניות שליליות כגון ניוון פטמות. לגבי יונקים החיים במלונה, תופעה זו באה לידי ביטוי במציצה של הברזלים או כל עצם אחר במבנה. בנושא זה, ברפת גלגל מגדלים את היונקים בקבוצות, מגיל שבועיים, אחרי שהייתם בכלובים פרטניים. לאחרונה עברו לשיטת הגמעה בדליים עם פטמה כשלפני כן היונקים שתו מדליים - תופעת המציצות בין העגלות כמעט ונעלמה כליל מאז המעבר.

מכניזם היניקה מפטמה - העגלה נדרשת למתוח את לשונה קדימה מעל השיניים החותכות החדות התחתונות, כך היא יוצרת חצי עיגול עם הלשון ולוחצת בין הלשון לחיך הקשה, כדי לסחוט את החלב לתוך חלקו הפנימי של הלשון ומשם לתוך הוושט, הוושט מעבירה את הנוזל לכרס או לקיבה האמתית דרך תעלת הוושט.

מכניזם השתייה מדלי פתוח - דומה בעיקרון, אך כאן היונק נדרש ללמוד לדחוף בכוח את החלב מהדלי לתוך הפה, דרך הלוע ועד לוושט. במהות, היונק לומד להשתמש בלוע כמו בקשית שתייה גדולה. הלמידה היא לפעמים לא פשוטה, נדרשת סבלנות, אורכת מספר ימים ויש פרטים המסרבים בתוקף לשותות מדלי.

מחקרים רבים מתחילת שנות החמישים ועד היום מראים תוצאות מנוגדות, בכל הקשור לתוספת משקל עד גמילה ומדדי בריאות בשיטות ההגמעה השונות. בעבודות שבחנו **השפעת שיטות ההגמעה על מדדים פיזיולוגיים במערכת העיכול**, נמצא ששתייה מדלי הגבירה את מעבר הנוזלים לקיבה האמתית והמעעי ומשפרת את יצירת האנזימים בבלב, הנחוצים לעיכול של חלבונים, פחמימות ושומנים ופירוקם לאבות

2 חוברת 351 של משק הבקר והחלב, פורסמה כתבה בנושא הגמעת בני בקר (שולי כהן, 2011, החקלאית) שעסקה בעיקר ביתרונות בהגמעת יונקים עד גמילה, מבקבוק או דלי עם פטמה לעומת שתייה חופשית מדלי פתוח. ברצוני להציג כאן דעה נוספת המבוססת בין השאר על סקירה רחבה בנושא שפורסמה בחוברת Feedstuffs (Thornberry and Wood) בחודש מרץ השנה.

ברפת גלגל מגדלים את היונקים בקבוצות, מגיל שבועיים, אחרי שהייתם בכלובים פרטניים. לאחרונה עברו לשיטת הגמעה בדליים עם פטמה כשלפני כן היונקים שתו מדליים - תופעת המציצות בין העגלות כמעט ונעלמה כליל מאז המעבר

יונקים מפטמה בטבע

יניקה מפטמה ברפת מעבר לים

מדי של חלב, לכן מומלץ לאלו שעובדים בהגמעה עם פטמה, לשים לב לנושא גובה הפטמה כדי לאפשר יניקה במצב שבו הראש בזווית נוחה. עובדות חשובות למשתמשים בפטמה - עגלה היונקת מפטמה גומעת כחצי ליטר חלב בדקה, זה לעומת דלי פתוח, שבו קצב השתייה מהיר פי 4 עד 5, זהו נתון שיכול להשפיע על החלטות לגבי אופי העבודה ברפת הגדולה. לגודל הפטמה, הגמישות וגודל החריר בכניסה יש חשיבות רבה, חור גדול מדי עשוי לגרום לחדירת חלב לקנה הנשימה, קטן מדי עלול להתיש את היונק בניסיון לשתות, כנ"ל לגבי פטמה שאיבדה את הגמישות שלה. כמוכן, לגבי גודל החריר, יונק צעיר עד גיל שבועיים מתאים לחור קטן יותר.

המזון. לעומת זאת, יניקה מגבירה את יצירת רוק המכיל אנזים הליפאז (מסייעת בעיכול שומנים) הנבלע ביחד עם החלב, ומעודדת ייצור אנזימים מפרקי חלבון בקיבה האמתית. היניקה מגבירה את הפרשת החומצות בקיבה הגורמת להורדת ה-pH, חלק מהעבודות טוענות שיש יותר מקרי של שלשול בשתייה מדליים, לעומת אחרות שלא מצאו כלל הבדל.

לא משנה באיזה דרך החלטת להזין את היונק: בקבוק עם פטמה, דלי פתוח או אחר, היגיינה ושגרת עבודה המקפידה על ניקיון הכלים מהווה פרוטוקול חיוני לכל מגדל יונקים

אחד הטענות העיקריות בעד השימוש בפטמה - מבוססת על כך שבהזנה מפטמה, תעלת הוושט נסגרת היטב, החלב מגיע כולו לקיבה האמתית וכך נמנעת גלישה של חלב או תחליף חלב לכרס, ששם עשוי לתסוס ולגרום להתנפחויות. הטענה היא שבשתייה מדלי פתוח, כ-50% מהחלב גולש לכרס ולקיבת הכוסות. מאידך, למרות שהתנוחה של הצוואר אינה משפיעה על סגירתה של תעלת הוושט, בזמן מציצה כאשר הראש מורם, והאף נמצא גבוה מעל העיניים, האפיגלוטיס (פיסת סחוס הסוגרת את הכניסה לגרון בזמן בליעה) נפתח כתגובה לרפלקס, כך שהחלב יכול לחדור לקנה הנשימה, לריאות, ולגרום לזיהום. תופעה זו מתרחשת במיוחד כאשר היונק, בלהט השתייה, גומע כמויות גדולות

דה-לוי

הנסיון עושה את ההבדל

נתן דה-לוי בע"מ
 מחולה, ד.ב. עמק בית שאן 10930
 טל: 04-6587988, נייד: 050-5265044, פקס: 04-6060621

שיווק והפצה: חברת מאפט בע"מ
 ת.ד. 7185, נווה נאמן ב', מיקוד: 45241 טל: 09-7488500, פקס: 09-7400813

מאפט

רפת גלגל - יונקים מדלי בקבוצה

נושא הניקיון - בד"כ בקבוק ופטמה עוברים ניקיון יסודי לעומת הדליים שבמקרים רבים עוברים שטיפה במים, לאחר השימוש בחלב ומשמשים כשוקת למים בהמשך. חשוב להבין שהיונק משפשוף ושורט עם שיניו החותכות התחתונות את צדי הדלי וגורם לסדקים, שבהם מתיישבים בקלות, חיידקים ופטיות המתחמקים ולא נעלמים אחרי השטיפות השטחיות במים ללא סבון. בקבוקים לעומת זאת, נשטפים בעזרת מברשת ארוכה, חשוב להקפיד שהיא תהיה כולה על טהרת הפלסטיק ללא חלקים מתכתיים שעשויים לגרום לאותה תופעה של סדקים המזדהמים בקלות. נושא ההיגיינה של הבקבוקים, הפטמות והדליים חשוב ביותר, שומן החלב או שומן תחליף החלב יוצר שכבה המצטברת לקרום ביולוגי שעליה נצמדים בקלות חיידקים רבים. חשוב לנקות חלקים אלו עם חומרים מתחלבים כגון נוזל לשטיפת כלים. לאחר הניקוי יש לחטא את הכלים אם חומר חיטוי חזק נוסח אקונומיקה יחד עם מים חמים (ריכוז של כ-2%), ולאפשר לכלים להתייבש לפני השימוש. לא משנה באיזה דרך החלטת להזין את היונק: בקבוק עם פטמה, דלי פתוח או אחר, היגיינה ושגרת עבודה המקפידה על ניקיון הכלים מהווה פרוטוקול חיוני לכל מגדל יונקים.

דיוק בכמות החלב המוגש ליונק: יש הטוענים שבהזנה מבקבוק, הכמות המוגשת היא מדויקת מאד בזמן שבהזנה בדלי, גובה החלב בדלי הוא המדד הקובע כמות, והדיוק פחות טוב.

לסיכום

מאחר ולא נמצא הבדל בכל הפרמטרים הקשורים לעקה ולתוספת המשקל עד גמילה בין השיטות, נראה ששיטת ההגמעה תלויה בעיקר בנוחות העובד. בכל שיטה שתבחרו, חשוב להקפיד על שגרת עבודה נכונה, הזנה בהתאם לפרוטוקול, ניקיון וחיטוי הכלים. ■

לשיפור ביצועי משק החי שלך!

הצבת סטנדרטים גבוהים בפיתוח והתמקדות בנושאי האיכות והשירות ללקוח הביאו את אמבר למעמדה כמכון התערובת המוביל בישראל בשוק המזון לבעלי חיים בחקלאות. אנו באמבר, רואים חשיבות עליונה בהמשך שמירת מחויבות זו ללקוחותינו כחברה אמינה, מקצועית ויעילה לצורך הצלחת גידול בעלי החיים ולמען צמיחת לקוחותינו.

אמבר מכון לתערובת גרנות ד.1. חפר 38100
טל: 04-6321300 פקס: 04-6321313

www.ambar.co.il

9255 140